

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ Голос адыга

макъ

1923-рэ ильесим
пътхапам
кынчелжъягъбу кынджыны

№ 130 (22339)

2021-рэ ильес

МЭФЭКУ

БЭДЗЭОГЪУМ и 22-рэ

ОСЭ ГЬЭНЭФАГЬЭ ИИЭП

Къыхэтутыгъехэр ыкли
нэмькі къебархэр
тисайт ижүгъотштых

WWW.ADYGVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикаем и Правительствэ игъээзет

ХъакІэщыр зэрагъэцкІэжырэр зэригъэлъэгъугъ

Адыгэ Республикаем и Лышъхъэу Къумпыл Мурат ишшъерильхэм язешохын кыдыхэлътагъеу, туризмэм хэхъоныгъэ ышыным, анахъеу зеклон ыкли хъаклэш фэло-фашлэхэр зэрифэшьушаешу гъэцкІэгъэнхэм, республикэм мэхъанешхо щыраты.

Унашьом епхыгъеу Мыекъуапэ игуучэ ит хъаклэшэу «Адыгэим» непэ игъектотыгъэ гъэцкэлжынхэр щэклох.

Адыгэим и Лышъхъэ тигъуасэ мы псэуальэм щылагъ, юфшэнхэр зэрэлъикъуатэхэрэр зэригъэлъэгъугъ. Шъолъырым къеклорэ хъаклэхэм зэрифшъушаешу загъэпсэфын амал ялэним мэхъанешхо зериэр республикэм ипащэ хигъэунэфыкыгъ. Аужырэ шапхъэхэм адиштэхэрэ шыккэхэр, амалхэр къязфагъэфедээз хъаклэшыр зэтырагъэпсыхъан зэрэфаем даклоу,

псэуальэм имэхъанэ, ащ тешыхъэгъе тарихъ орнаментыр, хъаклэшым ыцэ къызэтегъэнэжъыгъэнхэ зэрэфаер къыуагъ.

Хъаклэшыр блэкыгъэ лшэгъум ия 60-рэ ильесхэм ашы-

гъагъ. Къатитфэу зэтет псэуальэм квадратнэ метрэ мини б фэдиз иль. Ащ изытет зэрэдэим къыхэкъыкэ охтабэ хуугъеу юфшыщтыгъэп. Аукцион зызэхажэм, объектыр ыщэфыгъ чылгэ-

гъагъ. Къатитфэу зэтет псэуальэм квадратнэ метрэ мини б фэдиз иль. Ащ изытет зэрэдэим къыхэкъыкэ охтабэ хуугъеу юфшыщтыгъэп. Аукцион зызэхажэм, объектыр ыщэфыгъ чылгэ-

инвесторэу Виктор Михайловскэм, псэольэ инхэм яшынкэ

ащ оптышхо леклэль. Ащ къызэриуагъэмкэ, зеклон кластерыр зэрагъэпсырэр ыкли шъольтырым зызыгъэпсэфынхэу къаклохэрэм япчагъе ренеу зэрэхахьорэр къидэплитэхэмэ, мы проектым шлогошко къызэритышм щеч хэлэг. Ащ игъэцэклээн сомэ миллион 200 фэдиз пэуагъэханэу агъенаф.

Инвесторым къызэриуагъэмкэ, гъэцкІэжын юфшэнхэр блэкыгъэ ильесимрагъэхъагъэх. Псэуальэм итехническэ зытет зыфэдэм уасэ фашыгъ, жын хуулэхэх пкыгъохэр луахгъях. Зэрагъэнафэрэмкэ, агъэлжъыщт хъаклэшым жъогъуил илэшт, псэуплэ унэ 70-рэ къыдыхэлътэгъэшт. Джащ фэдэу СПА-комплекс бассейн дыхэтэу къыпашыхъашт, ресторан, конференц-зал, спортзал, нэмькхэр илэштих. А юфшэнхэр гъэцэ-

кэгъэнхэм ильеси 2-м клахъэу ыхышт.

Адыгэим и Лышъхъэ анахъеу анаэ зытырагъэдзагъэр транспортыр зыдагъэуцщхэр, хъаклэшым къыпэулыгъ чылгээр зэтэгъэпсэхъэгъэнхэр ары.

— Зэкэми зыкI теплэ ялэу, ащ хэхэ общенэ транспортыр къызщцуурэ чылгээр, гъэлэгъэнхэ фае. Дгэлжъирэ псэуальэр аужырэ шапхъэхэм зэрадиштэштим даклоу, къэлэдэсхэм ыкли республикэм къеклорэ хъаклэхэм зыщагъэпсэфынмкэ лэрифэгъю щытын фае. А зэкэри зэрэжкугъэцэлжъэштим шъуегупши, къэлэ шъхъаэм имэхъанэ Мыекъуапэ игуучэ диштэнным анахъэу шъунаэ тежкугъэт, — къыхигъэштгэ Къумпыл Мурат.

Адыгэим и Лышъхъэ
ипресс-къулыкъу
Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

Цыфхэм игъом ыклюу Иэпилэгъу агъотынэу

— Имышыклагъэу, мэхъанэ зимиыл шапхэхэр ыухыгъэнхэр ахэм цыфхэм аушъхьа-

клюх. Техническэ, административнэ е зэхэшэн ыофэу пыльхэр ахэм ящыклагъэхэп.

УФ-м и Президентэу Владимир Путиным хэбзэ органхэм япащхэм закынфигъазээ, социалнэ лъэнэнкъомкэ ыофхэм язытет тхъапэм тетхагъэмкэ зыщамыгъэгъуазэу, еджаплэхэр, сымэджэшхэр, поликлиникэхэр къаклухъээзэ зэпстэур ежхэм ашхъэкэ зэрагъэлэгъунэу, гүшүэл пае, унагъом икэлэцыклю ыгыплэм ичээзу хигъэуцоштмэ е еджаплэм чэхъанэу аригъэтхыщтмэ, аш пае гьогоу ыклюрэр акуныш, къинэу хэтыр аушетынэу къариуагь.

Игъом ыклюу Иэпилэгъу агъотыныр ары анах шхъялэр. Специалистэу цыфхэм Иэпилэгъу язытыхэрэри къиньгъохэм ашомынэнхэм тыпыльын фае. Гүшүэл пае, врачхэм, кэлээгъаджэхэм тхъэлэ зехъаным яухытэ инахыбэр тырагъэктодэнэу щитэп, цыфхэм апыльынхэ фае, —

къиуагь къералыгъом илашэ. Владимир Путиным зэрильтиэрэмкэ, еджаплэхэм, поликлиникэхэм, учрежденихэм, цыфхэм ыофшлэпэ чыплэхэр ягъэгъотыгъэнхэмкэ гупчэхэм яофшлакэ нахьышу хууныр шольырхэм япащхэм екюлаклакэ къагъотырэм бэклэ епхыгь. Ахэм яофшэн нахьышу

зэрэхъугъэри охтабэ темышээ цыфхэм зэхашэн фаеу зэрэштми Президентым къыклигъэтхыгь.

Цыфхэм ящылакэ нахьышу хууным фытегъэпсыхъагъэу шольырхэм ацызэшуаххэрэм зэфагэе хэльэу уасэ афашишт, цыфхэм яшошлакэ къыдалтытэштих.

Гъукэл Юрэ Хаджбирам ыкъом ыныбжь ильэс 85-рэ хъугъэ

Шушэныр, гукэлэгъур игъогогъух

Техническэ шэныгъэхэмкэ докторэу, РАИН-м иакадемикэу, СССР-м иминистрэхэм я Совет икъералыгъо шуухафтынхэр кызфагъэшьошагъэу, къералыгъо корпорациеу «Роскосмосым» иупчлэжьэгъо Гъукэл Юрэ кызыыхъугъэ мафэр хигъэунэфыкыгь.

Гъукэл Юрэ 1936-рэ ильэсүм бэдээгъум и 19-м къуаджэу Кошхаблэ къыщыхъуг. Гурит еджаплэм ыуух Москва дэт инженернэ-физическе институтын чэхъагь ыклю ар дэгүү

иколлегие и Главк илашэ 1936-нээсиг. 1979-рэ ильэсүм кандидат диссертациер кыгъэшьынкээжьгэ, аш ыуж, 1986-рэ ильэсүм техническэ шэныгъэхэмкэ доктор хъугъэ. Электроннэ промышленностын хэхъоньгэ ышынным иахышино хэль, электроннэ ыклю лазернэ техникэм ылъэнэйклю специалист анах лъэшхэм ашыц. Научнэ-кыдэгъэкын концернэу «Лидар» зыфилорэм ипрезидентэу ильэс чынчагъэрэ лэжьагьэ. Юрэ Хаджбирам ыкъом научнэ ыофшлэгэ 70-м ехүү кыуугушыгъэ ыклю патент 50 федиз, лазернэ техникэмкэ монографие заулэ ил. 1992-рэ ильэсүм Нобелевскэ шуухафтын илауреатэу академикэу А.М. Прохоровым кызыэрэгъэлэгъуагъэм тетэу Гъукэл Юрэ инженернэ наукхэмкэ Урысые Академиим иакадемикэу хадзьгэ. Электроннэ промышленностын ильэс 40-м ехүүрэ щилэжьагь. Щитхуу хэльэу ыофшлэн зергъэцаклэрэм кы-

кэлэлтыклюагъэх къералыгъо тын лъялхэр. Юрэ Хаджбирам ыкъом шуукэ ыгу къэкийжы Къэбэртэе-Бэлхъяар Республиком ыоф зышишээгээ ильэсэхэр. 1979-рэ ильэсүм ЦК КПСС-м ыклю электроннэ промышленностын и Министерствэ яунашьоклю полупроводник пкыгъохэр кындаэзьгээкырэ заводэу Налышык дэтим илашэу ар агъэнэфагь. Мы заводым кыдырхэлтыгээ обьединениешхуу «Элькор» зыфилорэр егээпсы. Аш иахышиу хэльэу къералыгъомкэ мэхъанэшх зилэ промышленнэ предприятиихэр Къэбэртэе-Бэлхъяарым кызызэшуахгъэх. Инженернэ-техническэ кадрэхэр агъэхъазырыгъэх, ыофшлэпэ чыплаклакэхэр щилэхъуагъэх. 1985-рэ ильэсүм Гъукэл Юрэ Москва ашэжкы, электроннэ промышленностынкэ и Министерствэ иколлегие хагъахьэ. Юрэ Хаджбирам ыкъом ыоф

зышишээгээ чыплэхэм зэкэми лъялж дахэ къашигъэнагь. Ежь рэхьят, цыфхэм гукэлэгъу афирэл, шуулэнэр сидигүүн игоогогъу. Унэгээ дахи ил, пшэшьиту ыпүгүг. Джы ахэм къакхъуажыгъэхэм ашэгушуукы.

Москва щыгсэүээ, республикэм иофыгъохэм ренэу зашгээгъуазэ. Адыгейм ипостпредствэ Ѣзызэхашгээ общественнэ советын хэт, къералыгъом икъэлэ шхъялэ дэс тильэпкээгъухэм ящылакэ-псэукэ чанэу хэлажьэ.

Лытэнэгъэшхо зыфэтшырэ Юрэ Хаджбирам ыкъор! Уныбжь ильэс 85-рэ зэрэхъугъэмкэ Адыгэ Республиком инахыжьхэм я Совет хэтхэр кынфэшшо. Уилошэнкэ ори, къералыгъоми, адыгэ лъэпкьими яшыгхуу лягэу пэтигээ! Ори, уигъэхъагъэхэм тарэгушо. Уилэлэсэнэгыни, шуагъэ зыпиль улошэнни непи тищиагъэх. Къэблэжьагъээ зыгъэпсэ-фыгъом укыагь нахь мышлэми, къералыгъо корпорациеу «Роскосмосым» уриупчлэжьэгъу. Ори, уигупсэхэм, къыпэблэхэмэи псаунигъэ пытэ, Ѣылакэшшу шыуилэу шыуышэнэу пфэтэло.

Гъукэл Нурбай.
АР-м инахыжьхэм я Совет итхамат.

Сымаджэхэм къахэхъо

Бэдээгъум и 21-м ипчэдыхыгъэ сыхьатыр 10-м ехүүлээ оператив-нэ штабын кыныжьхэгъэ къэбарымкэ, Адыгейм зэпахырэ узхэмкэ исымэджэш нэбгыритлумэ ящылэнэгъэ щызэшыгъу.

Зигугуу къэтшыгъэ уахьтэм ехүүлээ зэпахырэ узэу коронавирусыр Адыгейм Ѣыгсэурэ нэбгырэ 15815-мэ къахагъэшыгъ.

Ахэм ашыщэу нэбгырэ 727-мэ язэх (чэц-зымафэм къыхэхъуагъэр нэбгырэ 47-рэ), хуужыгъэр нэбгырэ 14805-рэ (чэц-зымафэм хэхъуагъэр 25-рэ), зидунаи зыхъожыгъэр — нэбгырэ 283-рэ (чэц-зымафэм нэбгыритлүү хэхъуагъ).

Зэпахырэ узхэм зыщялээхэрэ сымаджэхэм нэбгыритлумэ ядунаи щахъожыгъ — Адыгэхъалэ Ѣыщ бзыльфыгъэмрэ Төүцожь районым Ѣыщ хульфыгъэмрэ. Лабораторнэ улъэкунхэм кызыэрэгъэлэгъуагъэмкэ, түри коронавирус узым илъыгъэх.

коронавирус : официальна къэбар

Нэбгырэ 15815-рэ республикэм имуниципальнэ псэүлэхэм атегошагъэу:

- Мыекъуанэ — 6336-рэ;
- Тэхъутэмийкье районыр — 2242-рэ;
- Мыекъотэ районыр — 2127-рэ;
- Кошхэблэ районыр — 1143-рэ;
- Красногвардейскэ районыр — 1098-рэ;
- Дээдэжэ районыр — 839-рэ;
- Төүцожь районыр — 747-рэ;
- Адыгэхъалэ — 692-рэ;
- Шэуджэн районыр — 591-рэ.

Къералыгъо ыкIи политическэ ЙофышЭшхоу Лыхэсэ Мухьдинэ Шалихъэ ыкъом ыныбжь ильэс 80 хъугъэ

ЛъЭПКЪЫР ЗЭРҮГУШХОРЭ ИКІЭЛЭ ПІУГЬ

Адыгэ хэкур ыльэ пытэу тауцоным, хэхъоныгъэхэр, лъэбэкүшүхэр ышыхээ з ыпэкэ лыкIотэныш, непэ къералыгъо гъэпсыкIеу илэ хуугъэм кыфэклоным лъэпсэшу фэзышыгъэхэм ащыщ Лыхэсэ Мухьдинэ Шалихъэ ыкъор.

Мухьдинэ щыенныгъэ гъогоу кыкIугъэр ежь къызыхъухъээ тээ пъехъаным, илэгъу клаэхэм ащыщхэу еджэным имэхъанэ къызыгургуягъа, щыенныгъэм чыпIа гъэнэфагъ щызыубыты, ыкIуачIа, ишIенныгъэ илэпкэ фэзыгъэлажъээ зышлоигъохэм афэд. Ахэм яшIенныгъэкэ, яофшакIекэ къаушыхъатыг цыхъэ афэшынэу, къералыгъо йофышэ дэгъуухэр ахакъинэу зэрэштхэр. Комсомолым, партием апIугъэ кIэла ныбжыкIехъу зыцIэ paloy аублагъэхэм ясатырэ хэтыгъ Лыхэсэ Мухьдинэ.

Мухьдинэ 1941-рэ илэсэйм бэдзэогъум и 20-м къуаджэу Хальэкъуае къызыхъугъ, ащ щеджагъ. ЕджапIэр къызеухым Краснодар дэт мэкумэш институтын чIехъагъ. КIэла ныбжыкIем трактористэуи совхозеу «Путь Ильичам» йоф щишиагъ (1959 — 1965-рэ илэсхэм). Сид фэдэрэ йофшIени чанэу, гуетынныгъэ фырилэу зеригъэцакIэрэр къэлтэгъугъ, Тууцожь районым мэку-мэцымкэ и ГээлоришланIе IэнэтIе зэфешхъафхэр щигъэцакIехъу ыублагъ. Ахэм адаклоу, Мухьдинэ спортыми пылынэу игъо ифэштигъ, гъехъагъэхери ёшыгъи. Ар самбэмкэ Краснодар краим гъогогуиплIе ичэмпион хуугъэ, ДСО-у «Буревестник» гъогогуишэ ичэмпиони, нэмэйхъэхеми хагъен-нэфхыкIыре чыпIа хагъен къащихъигъэх. Институтын къызеухым Мухьдинэ инженер шхъааэу агъенэфагъ, нэужым партием и Тэхъутэмийкье район комитет иапэрэ секретарэу хадзыгъ. 1974 — 1979-рэ илэсхэм а IэнатIэрэгъэцакIагъ. Ащ фэдэ IэнатIэм а лъэхъаным ууагъэхъаным

фэшI бэрэ къыплыпплэштигъэх, лъэнэкъуабэхэмкэ уасэ къып-фашистыгъ. Ау Мухьдинэ йофшIеннымкэ Iэнэсэнныгъэу хэлъыр 1959-рэ илэсэйм къы-щегъэжьагъа нафэ къэхъугъагъ, общественнэ ыкIи политическэ щылакIем ар чанэу хэлажъа ащыгъум ыублэгъагъ.

Мухьдинэ РСФСР-м и Апшэрэ Совет ия IX — Х-рэ зэлүгъэ-кIэгъуухэм ядептатэу хадзыгъагъ. РСФСР-м инароднэ депутатыгъ, УФ-м и Апшэрэ Совет хэтыгъ. Илэсэи 10-м ехъурэ Адыгэ автомон хэкум игъэ-цэклекIо Комитет ипэшагъ. А илэсхэм хэкум хэхъоныгъэу ёшыгъэхэм Мухьдинэ иахъышхо ахэлтыгъ. Къыхэгъэцьыгъэн фае 1980-рэ илэсэйм Мухьдинэ Адыгэ хэку исполкомым ия 13-рэ тхаматэу зыгадзым, 1992-рэ илэсэйм нэс, ар зэхагъэцкIи-жыфэ, а IэнатIэм зэрэутыгъэр.

СССР-р зэхэхагъэзьыжым ыуж ар УФ-м лъэпкэ йофшIеннымкэ, социальнэ ыкIи экономическэ хэхъоныгъэхэр республикэхэм ашынхэмкэ и Совет и Комиссие хэтыгъ. Адыгэ Республиком чыгум ибаиныгъэхэмкэ ыкIи ащ игъэфдэнкэ и Къералыгъо Комитет ипащэ иапэрэ гуадзэу йоф ёшыгъ. Мухьдинэ Адыгэ Республиком и Президент иупЧIэжъэгъо илэсэйм зэкIэлтыкIо-хэм щигъагъ.

Тыдэ зыщэи, сид фэдэ IэнатIе зыоти, Лыхэсэ Мухьдинэ пшэдэкIыжъау ыхъирэр къыгурьозэ хялэлэу йоф ёшыгъ, илэпкэ, ихэку, иреспублике зышхъамысжъау афэлэгъагъ. Ащ фэдэ йофшIенным къералыгъом ифэшьошэ уасэ къифи-шыгъ, ащ ЛэжъекIо Быракъ

Плъыжым иорден, Щытхъум иорден тлогогого къыфагъэшьо-шагъэх, Адыгэ Республиком итын лъялпэу «Адыгейим и Щытхъу-зехъ» зыфилорэр кърататыгъ.

Мухьдинэ гущыгъа тызыфэхъум темуучын тъэкIыгъэп ёшыгъэнэгъэ гъогу баеу, гъогу дахэу къыкIугъэм анах къинэу зыщырихылэнэу хуульэмкэ.

— Зэоух илэсхэм къэхъу-гъэхэм къиньбэ альэгъугъ, колхозхэм тянэ-тятэхэр чэщи мафи ашылажъэштигъэх, тэ унэгъо йофыр зэкIе тпшъе ильыгъ. Ау ахэр къинкэ сэ слытэрэп. Анах къин сэ зыслэгъугъэр, сцымыгъупшэжьырэр СССР-м и Апшэрэ Совет съхэтэу Москва йоф ѿшысшээ Уна фыжым топхэмкэ еохээ зызэхагъэта-къор ары. Джашыгъум зыни сиримыгъылэгъэжъау, илэсипшI пчагъэйм йофэу сълаагъэми уасэ имыгъэжым фэдэу съкъэнэгъагъ, къэралыгъор чыпIа къин дэдагъ зэрэтигъэр. ТапекIе щигъэр зыни ёшыгъытгъэп. Ащыгъум зыгу съкъэкIыжыгъэгъэ закъор непи сцымыгъупшэрэп, сцымыгъэхэм ащ мэхъанэшхо илагъ. Хэку исполкомым итхаматэу йоф съзэ-зэ француэ фирмэ горэ къытэолIэгъагъ тичыгае шогъэшэ-гъонэу, йоф Адыгейим къыдишэ шоигъоу, ау а лъэхъаным ащ фэдэ предприятияхэр щигъэшти-гъэхэм. Джэ сэнэш компанийн ипрезидентэу Бернард Кардье телефоникэ къысфитеуагъ, къыс-кIеупчIагъ, къырихыжъэгъэгъэ юфым къыфэдэгъээжъигъ. Нэ-уужым Францием съкъуи мазэрэ съкъэтэгъ, Адыгейими къыщыз-лутхыгъ адигэ-француэ предприятиеу санэхэр, конъякър зэрытигъум къытхэ шыгъаагъа.

Шыпкъэр плоштмэ, ащ фэдэз илэс пчагъэйм IэнэтIешхохэр зыгъытгъэ йофшIешхоу шэныгъи опытышхуи зыгъэлэлтигъэр арэущтэу къэнэнир къызышо-гъэшыгъуай, ау ары зэрэхъу-гъэр, щигъэнэгъэр арэущтэу зэпырыгъэзэгъэ хуугъе. — Бэ тльэгъуяа, бэ тшагъэри, къыддэхъуяа. Ары, ащ фэдизыр зэхагъэстакъо зэхъум, гур лъэшэу зыщыгъигъ, илэсипшI пчагъэйм цыфхэм акIуячIе, япсауныгъэ зыхалхъагъэхэ предпринятиешхохэр, колхоз-совхозхэр егъашэм щымыгъэхэм фэдэу зэрэзэхэзыхыгъэхэр пльэгъуныр Iашэхыгъэп. Тэ ти-цифхэр йофшIекIошхо, цыхъэ къытфашIау къыбгоуцохэмэ, зэшуамыхын ёшыгъ. Непэти Лышхъаау КъумпIыл Мурат

иофшIакIе сыйгу рехы, нэкью-кён елъэкIы, мурадышIухэр зыдлыгъых, бэ къидэхъурэри. Сэ егъашэм зы гупшисэ зыдэсигъыгъ — пэшэхъентэклум утэтысхъагъэмэ, цыф гэ-псаклоу тарихым укыхэнэнным уптылын фае.

Ары, аш фэдэ щигъэнэгъ Мухьдинэ къыкIугъэр, арэущтэу егъашэм псэугъэ. Ышхъэ, иунагъо иоф егъашэм ыпэ ригъэштыгъэп. Мухьдинэрэ ишхъэгъусэ Аминэтэрэ апхьюу Сусанэ шээйтэу охыгъаахъэн, мамыр псэулигъ яэ-нэнэж-тэтэхъэр лъэшэу Ѣгуулжъых, ахэр гүгэлпэшшоу непэ яэх. Гупшисэ куу хэлэу, сэмэр-къеу дахэри зыщицкIагъэм къыхигъеуу, адигэбзэ дахэкIе гүшүэгъу къытфэхъугъэ Мухьдинэ бэ тынэгу къыкIигъеуцожыгъэр, гум къыгъэкIыжыгъэхэр.

Лытэнэгъэ зыфэтшIыре Мухьдин Шалихъэ ыкъом ты-фэльюо псауныгъэм щымыкIеу, игупсэхэм, шу ылъэгъо илэхэм яхъяр адигощу илэссыбэрэ псэунэу.

ЖАКИЭМЫКЬО Аминэт.

Типсауныгъэ къэтэжъугъэхъум

Хэти ешээ коронавирусым ыпкэ къикIеу цыфмэ гумэкIы-гъоу къафыкIохъэхэр. Непэрэ уахътэм ар шошхъугъуй, ау эпидемиу ёшыгъэмэ лъэпсэ-ичэу чышхъашьау ёшыгъэрэ цыфхэр якIодылIау хуугъэ. Джыри аш фэдэ гумэкI ёшыгъэм тышыгъуяа. Мыш дэжжым пIэ зэтедзагъау ўшысын пIэ-къина? Хабзэм лъэкIеу илэр ащрихылIау хуугъэрэ, ау цы-фим аш уасэ фимышIау къы-хэхъы. Джыри уахътэр аш фэд. Цыфмэ «сэ сэжэшт» алоу зэхэхъышт, ау сида узэжэштыр? Сыдэу хуущта уахътэр хяаулын блэгъэхъимэ? УкIэхъажышта? Непэ узышыщиэн фири прививкэр арэп, коронавирусым ары нахь.

Тиахъылмэ афэгъэхъыгъэхъу къесмыхъхэу, тхыль шыгъоу тызэджахъэм артихэм ягуу къесшын. М. Горькэм итхильэу «На дне» зыфилорэр

тштэмэ, аш хэт цыфмэ псеукIе дэгъу ямьи, ёшыгъэм фаех: Аннушкэ сымэджэ дэеу ёшыл, аш Лука лъижъыр кIэрыс, бзыль-фыгъэм къинэу ылъэгъурэм фэгъэхъыгъэу лъижъым elo: «Аннушка, ощ фэдэу къини-шко зытэхъэм, адэр дунаим ипрезидентэу Бернард Кардье телефоникэ къысфитеуагъ, къыс-кIеупчIагъ, къырихыжъэгъэгъэ юфым къыфэдэгъээжъигъ. Нэ-уужым Францием съкъуи мазэрэ съкъэтэгъ, Адыгейими къыщыз-лутхыгъ адигэ-француэ предприятиеу санэхэр, конъякър зэрытигъум къытхэ шыгъаагъа.

Аш къикIеу дунаим утэтын-ыр мысынкIагъом — пэрэлэш, упсэунэу уфэшт. Адыгэ нарт эпосын тихэлпээн. Къы-зэралотэжъырэмкэ, адигэхэр бэгъашхэхъу ёшыгъэхъ. Илэс шытлум къехъу зыгъашхэхъэри къахъыцтыгъэхъ. Зы лы горэм илэс 150-рэ бгэшшэшт къы-зырагом, «Аш нахь сымыгъэ-шэштэмэ, унэ сишиэу сыпильы-штэп» ылгъагъагъ.

Непэ зэрэдунаеу зыпильыр коронавирусым пшүуеклон зылэкIыщ прививкэр къаугупшы-сынэу ары. Аш къыхэкIеу тигъу къедгэхъыжъын адигэмэ яэ-закIе ихьиши. Аш къызэри-орэмкэ, прививкэр апэрэу къээзүгупшысыгъэу ыкIи зыгъэ-федэу ёшыгъээр адигэ (черкес) лъэпкыр ары ыкIи ап-рэу зэкIэмэ прививкэр ахаль-хээу зыщихъуяа. Чёркес хэ-ку ары. ШорэкIеу, «Лэнэгъэ шуцIекIе» эзджагъэхэр, уз хыл-льэу ёшыгъигъ, цыфхэр миллион пчагъэ дунаим тирихыгъ. Пэ-сэрэ лазэхъи, врачхъи, къе-ралыгъохъи, дин зэфэшхъаф-хъи, байхъи, тхамыкIехъи, зекIехъи амалынчагъэх шорэкIым ебэнэнхэмкэ. Үлүккэ, зи къаугупшысын альэкIыгъа-гъэп, лъаом (кровопускание) нэмэйкIеу, ау ари къащхъапэ-штэгъэп, ары паклош, аш нахь псынкIахъу ядунаи аригъэхъо-

жыщыгъигъ. Узыр къээзинэсы-гъэмэ ящэнэрэ пэпч лъэшти-гъэ. Цыфхэр миллион пчагъээу лъэштигъэхъ, чылагъо псаухэри нэкI хуущтигъэхъ. Зыпсэ къэн-гъэхэр шьорэкIе напэхэу, зэхамыхъжхэу е нэшүүхэу къа-нэштигъэхъ. Европэм ицыфхэр Америкэм зэкIохэм, шьорэкIыр эзэлэлтигъэхъ, индейцэхъ тхамыкIехъэр миллионипшшым ехъоу узым ыхыгъэхъ, чыгуу зытесы-гъэхэр нэкIи хуугъагъэ.

ШьорэкIым адигэхэр зэрэ-пшүуеклонэрэ апэрэу 1711-рэ илэсэйм зылъэгъу, зээзыгъэшагъэр француэ кIалэу швед королым иагентэу Абри Моттрэ зыфалор ары, ар Черкесиим ёшыгъагъ. Ау зэкIожым, псынкIеу европейцэмэ макъэ аригъэуяа. ШьорэкIыр эзэлэлтигъэхъ, Аш къыщихъыгъагъ аригъэ (черкес) лээзакIеяа. Вольтер ары занкIеу къээзитхы-гъэр шьорэкIе прививкэм игъогу Черкесиим къызэрикIырэ, Тыркум, етланэ Англием зэрэкIуяа.

Непэ вакцинэр зыхябгъээхъян зэрэфаем уеххырэхъыш-жынэу ѿтэп! **ПЩЫКЪЭНЭ Май.**

Шамсудинэ ихъакъещ

Джыры школым сыйчысыгъ
Шамсудине ыңға зызэхэсэхым.
Сшынахыжъ Күекъо Налбайрэ
арыре Джэджехъэблэ школым
щызэдеджэгъягъех, ильеситукъе
Шамсудине нахьыжъыгъ. Ашы-
гъум тичылэ, Къунчыкъохъблэ,
ильесиблырэ щеку щырагъаджэ-
щтыгъяхэп, адэ къэнагъяхэр
рагъякъужыным пае гүнэгъу
къауджэм километрэ зыхыбл фэ-
дизээр клощтыгъях. 1970-рэ ильес-
сим Адыгэ къэральгъо кэлэ-
еъджэ институтым ифилологи-
ческэ факультет иадыгэ отделе-
ние сзычахъэм ынж Шамсудине
нахь зысшлагъяр. Шыпкъе, аш-
ыналокъи зэ тызэрэмьтэгъульеми
тызэрихылпэнэу хъугъе...

Тысарийлалтуу жүргүүлүү...
Ашыгъым яблэнэр классым
сисигъ. Тетрадь заулэ тигъунэ-
гыу лыжыым дэжь сыйкозэ стхы-
гъэ, ахэм нарт къэбари, пыш-
нальи, лыыхуужь къэбари ахэ-
тыгъэх.

Ситхыгъэхэр тиунэкьоц Налбайын эзгэлэгтэйгүйгэхэти, Мыскуулапэ здихыхыхи, Хүйт Щамсудинэ рильтэйгүйзэх. «Аферым, — ытуягъ, — дэгэйо угъояльэ, ау ыугъоигъэр сыйд коныч зэрритэкьоцтыр? Мыш фэдэу мишищым ехүү зэтрихьагъэу, цыф нэмэсигъэу чээль, кло, мыри ахэм афэдэ хьущт ныла.

Щамсудинээр Налбыирэ алон амышлээ, ашлэн амышлэү щитыгъэп, ау сэцх фэдэ кэлэз къежье-гъак!эм нэмыкырэ eklonlak!э къифагъотын фэягъэу сэльти-ти, нэужым ар тлуми яслюжыгъ.

Джэдэхъяблэ иклэу Тэүе клоэр гьогум узытхъэкэлэ, хъяльзэбэкүй шыниту горэ пкүмэ Кьюекъомэ ялуашхъэ щытыгь, аш икъэбар нахь сиццигэлэгээзэнэу сятахъяблэ Кьюекъо Мосэ иныбджэгъу класэу Джармэкъо Тыркубый дээж 1980-рэ ильэсчэм Джэдэхъяблэ сиццэгъагь. Къэбарым хэгъэшагьту тиуашхъэ икъэбар мызэу, мыттоу Хүйт Исхъакъ, Щамсудинэ ятэжь, къафиотэгъагь эхэри аш щызэхэсхыгь. Исхъакъ ильэсихшээм къехъу ыгъэшлагь, ынэ бэ кэлкигъэу, ылъэгъульэу щытыгь, зэ зэхихырар үлпкэлэ, ырг, къинэц.

хүрэг түүкээ үгүү кийнэу.
Хүт Ихсхакь щэ Тыркуем
күяагээ, ары къэс таяажж плашьеу
Исмахыил, сята ятахж, Iyukэ-
щтыгээ, хэхүжьым щыкъэбархэм
ашигъягъязаштыгъ.

ашигъягуазэштыгъ.
Хъут лякъом къырыкъуагъэм тятэхэри дэгъоу щигъозагъэх, аш фэдэу язы къэбар Исхъакъ къыпкъырыкъыгъэу сэри къысэнэсыжьыгъ. Псынкъылжышхом иуахътэ Хъутхэр тлоу гошыгъэ хъугъэх — зыхэр икъылжышт, адрэхэр къинэштих. А икъылжышхэрэм зы нысэ ныбжьыкъэ цы-

күй ахэтыгъ лъэшэу къанэ шло-
игъоу, ау сыйд ышлэн, лыр мэ-
кощыжымэ. Арыти «шъугу
сыкырыкылжынэу адыгэ къуас
къышууфэзгъэнэн, ары сэ си-
амал» ылуу, къое плашъэ къы-
рихи, къафигъэнагъ. Адыгэмэ
къуаер зыпкы итэу къэнэным
пае натрыфым е коцым хэлтээу
алыгъыштыгъэ. Джаущтэу зы-
ильэс шъэныкъо фэдизэр нэмь-
сихэу якон ильыгъ. Етланэ гъэ-
блэшхом ильэхъан къаштэжьи,
такъыр гуаутмэ пырамыбжьэ-
ппшэсэн зыфэптощхэр дагъа-
жъозэ кым хищижыгъагъэх
нысэм икъуае. Ащ щыщ такъыр
къэнэжыгъэу Щамсудинэ иунэ
ильыгъ. Үдэжъ сыззихъагъэ
горэм а къуаем сыйкэупчагъ.
Мыш фэдиз зынбыжьыр джыри
къызэрэззетенаагъэр ашлогъешэл-
гъонэу ауплъэкүштэу алы ашти
къызэрэрамытыгъыгъэр ыгуу
къеоу къылогогъагъ.

Хъут Исхъкъя фэдэ тэтэж губзыгъэ зиагъэ Щамсудинэ тыдэ клохьыни, джары Ioplyatэм хэцагъэ зыкэхъуугъэр, арихъалыгъу зэрэхъуугъэр. Ыгукэ иклэсэ Ioplyatэмрыкlopорэм зэригъэгумэкIырэм ельтыгъэу «хамэм тельхэр тфызэпрымыгъазхэу мэбгъотэжыхы...» зыфиуагъэм нэүжым сэри сеутэлэжыхыгъ. 1988-рэ ильэсэм шэнэгъэлэж институтын илацэ игуадзэу сизагъяком директо-рым, Мэкьюлэ Джэбраилэ, тихъарзынэц зычээтим сыйчищагъ. Бүтамэр Чийхэу, клашьом кык-кээзигъэу гъонэшхохэр илэу,

сэкъыгъэмэ Щамсудинэ ашыцыгъ. Кавказ имызакъо зэрэхгээгэ-гоу зыцэ хэфытагъэ фолькли-ристмэ ежь ахалъытэштыгъ, loplyatэм ижанр зэфэшхъяфмэ хэшшикъышко илэу ашылажжэштыгъэ. Нарт эпосым, пышсэмэ, таурыхъыжъмэ, хьишъэмэ, орэ-дыхъжъмэ афэгъэхыгъэу нычэпэ къэбгъеущэу уеупчымэ къылон ышшэштыгъ. Джы тинахъыжъ

Хъут Щамсудинэ филологияе шлэнэгъэхэмкіэ доктор, гуманитар ушэтэйнмэ апыль институтын ильэс түоктигүм өхүүрэ щилэжьагь, зыцэ хэхүагъэу, зилэжьыгъэ нэхьой цыфыбэмэ анэсигъэмэ аашиг.

шлэгьохэр зытэкъяхэм нахьыжыл гээр тэ кынтаусэйжыг юу шхъяй, льэшэу кытэонтэгъокы, анахьэу ар кынзхэгъирэр тыззупчыжын зэрэтимылэжьыр ары. «Уззупчын щымылээмэ паор гъэтэси еупчыжь» alo, ау адыгэ паомиджы джэуап икуу едгъотыллэжьи-рэп Щамсудинэ фэдэхэр тыухыгээш.

Ахэм ялъэхъан Ioplote угъо-
инных нахь игъэкъотыгъэу дэ-
лажъщтыгъэх, килограмм тюк-
хэр къащечэу магнитофонъжъ-
хэр акыб ильэу къоджэ къуд-
жэу къакъухъээ угъуаشتгъэх.
Аш фэдэу Щамсудинэ ытугъоигъэр
бэ, ежь ышыхъэклэ ахэм шлоу
адэлэжъэжьыгъ, ау зынэсынэу
игтэо фирмифагьзэу тихъарзынэц-
чэлтыр makлэп. Тапэ итыгъэмэ
якон ильтир къытфагъэнаагь, джы-
гушхъэлэжьыгъэ тыщикиэрэп,
адыгэм иуагъэу «уупщэрахын
щыл, пщэрхъащтыр ары тиши-
кIэгъэжьыр».

Хүт Шамсудинэ лыыгъэ хэлтээр, Кын ылтэгъуми Кызыхи-
мыгъэшэү, щэлэгъэ илэү икъин-
ихъагъухэр зэпичыщтыгъэх.
Ныбжыккэй ынэ кыккчай ри-
гъажьи, сыд рашифыгъеки
ишуагъэ къэмыйкоу зи ымыль-
гүжыха хъулгагъя.

Адыгэу хэт Ӏанэр зымыкласэр, Шамсудинэ къешләкыгэе ныбджегъухэр бэрэ зэхэсцыштыгъэх. Нахьыбэм Шамсудинэ дэжь щызэрэугъоищтыгъэх, сэри сахафэу зэп къызэрэхэкыгъээр. Хабзэр щызэрахъэу, шъабэу, шъырытэу гущылэхэу, зэргу-щылэхэрэр, алорэр зы магнитофон горэм тыребгъатхэмэ диссертация шлаго хэпшыкыжынэу щытыгъ. Хъякъеңжыым фэдагъ. Шъуашлэм илашэр дыды, усаклом ыжабз, тхаклом икъэлэм, шлэнтигъэлэжкым ишлэнтигъ, мыхэм ягультиэ зынэсэу зыте-гущылэштыгъэхэр гъэшлэгъонигъэ, акъыл зыхэлхынэу бэ зэхэтхыштыгъэр. Джары Шамсу-

дэхьжүүлэвээр джарын шалуун динэ ихяа��ээш ёзэфдагжье...
Етланэ хъаклэхэр сэгээхло-
тэжкых ытоти, къадикыщтыг, унэ
куяапэм щитхэу джыри
рамыгъэксуугъе къэбармэ апа-
гъэшжкыщтыг. Сыдеу щитми,
зызэбгырыкыжыхээлэ, ишъэогъу
klасэу Шхъябллэкъо Гъучылпсэ-
ре ежырыре пчыхъяашхъяэпэ
чыылтагъэм щитетекхууэшты-
гъэх. Мигуялэхэу, дунаир яеу,
щыклагъэ зимиылэхэу, гупсэфэу
зищиынэгъэ кіэзыщырэмэ
афдагъэх. Гъучылпси культурэм
игупчэ ээрэутэу фольклорымкэ
диссертации ытхынену ригъэжкы-
гъэти, мышкэ лъэшшу Шамсу-
динэ ӏепылэгъу фэхүүщтигъ.
Джаш фэдэу Цуякъо Нафсэт
Шамсудинэ дэжь секретарэу
агъаклуу, ӏофым хэблахыгъэу,
наукэмкэ зигъэзагъ. Ахэм ялоф
рагъэкүүнэмкэ Шамсудинэ бэ-
ылшье дэкыгъэр.

Ухахтэ къеси, Гъучыпсэрэ сэрырэ а зы мафэм Тбилиси тидиссертаціехэр къыщыдъэштыпкъэжынхэу гъогу тытехъагь. Щамсудинэ Гъучыпсэ иоппонент, сэ Хъэдэгъэлэ Аскэр. Ар тапэ klyagъэ lof илэти. Мэ-

шіокум купем тызедисых. Гъогу
техъэрэр зыдежъягъэм нэсыным
пае уфэхъохъон фаеба, Іанэри
зэъзэшыгъ, Щамсудинэ тхъа-
матэ, дахэу тызэхэс. Джаштэу
Адлер тыблэкі Абхъаз чыгум
тихъягъ.

— Джы къэсюштэм шъукъе дэу, — ыуагъ Щамсудинэ. — Мы чыпіем щегъэжъягъеу Тбилиси тынэсэу, тышылэу, къэдгээ зэжъеу мыш тыкъэсыжъыфэ нэо адыгэ дэй ўылэп. Шъяутэ-шъяунэ ымыукигъэмэ хэти дэйкіе игууль шуушыщтэп. Мы тыздақорэмэ егъаштэм хэти кынфаубыщтэп, зэкіе щэкіе гъепкыгъэхэу къа-гъэльгъоштых. Тэ, адыгэхэмкіе ежыхэр Тхъэм фэдэу къытэ-плых, черкес пломэ къэтэджых, арышь, тэри зэкіе тыйдэгъу...

Нэүжмийн Гүчүүпсүү, сэри ти-
лоффэр эзшлөхийхи, аспирантмэ-
яшхапэ лэн шыгье кыышызэлут-
хыгь. Диссертационнэ советмын
хэтхэр, оппонентхэр, Шота
Руставели ыцлэ зыхырэ инсти-
тутэу тызэлхыгъагьэм илофы-
шлэхэр едгээблагьэхи, шлајоу-
тызэхэсигь. Лэн пацэр ежымэ-
ащыщыти, зэпытэу бжэхэр-
кылохээз сыхыатым ехүүрээ
джаущтэу тышысыгь. Еланэ
Хээдэгъэлэ Аскэр гүшүйэ кы-
ратыгь. Лы үушим кылон ымы-
шлэ хуна, дэгьюо къэхъохуагь-
ежхэмий аштыхуугь, тэтыехэмий
ядэгьу ыуагь. А лъэхъаным,
гукъа хууяргь, къэсмыныуагь-
ми хууни, ау цыифмэ ари ашэмэ-
нахьышу. Аскэр докторскэ дис-
сертацьеу мыш ыпэктэ къы-
ушыхъатыжыгъэр «къешумыт»
ыли ВАК-м фэтхэгъэ тишэнэ-
гэлэж горэм анахь ишлум
иньбджэгүм фэдэу Аскэр къы-
зэрэшгитхуугъэр гъешлэгъон
сцыхуугь. Аш ыуж Щамсдини.
Гүчүүпсүү къэхъохуагьэх, ахэ-
ми абзэгу лашу кытаемынэу
тишэнэгъэлэжкэу зыфэдэ щы-
мылэхэм ядахэ алыагь. Сэри
clyapхъэр clyагьэ...

Адлер тыкъызышокъыжым
Шамсудинэ Іанэр зэрещэті кын-
Іуагъ:

— Джы тызтетыгъэм тытеу-
цожын, тинисе тыубын тыфит...
Джаш фэдэу дахэу тызэхэ-
тыгъ. Нэмүкыымкэ гумэкл фы-
рилэу, амал илэмэ дахэ кьыди-
гъэхъунэу, ылъэкыымэ ем щиу-

тынэу зыщырагъэжэгъагъэр. Мэфэк мафэ хуна аш фэдэр, арты, Тыгъэмийс щыш Къэбж Щэбанэ гъэзетым къэтхагь аш пэшүеклоу зыгорэ къыхытигъэутынэу. Сэ гъэзетым къатхыхэрэм апыль отдельным сырипещаарьти, калэм иписымэ редактор шъульям дэжь схыгъэ. Ау сыйд фэдэу хуумэ партием итгээзэт крайкомын ыборэм пэуцужын, арты, «мыр хүн тофэп» ылли сыкычигъэкижыгъ. Джащигъум нэбгырэ заулэ щэхуу тымыхьюу а мэфэким тыпэуцужыгъ, тыхагь, Краснодар крайкомын иятлонэрэ секретарь зыгудъеклагь, ткьош шапсыгъэмэ тахэхагь, тызэкъоцуягъех. Тэмэтельхэр таужы итхэу, партием ихэку комитет тащэмэ (зэклэми тыкоммунистыг) «партием шүхэтфыщ» алоштыг. Ау зи тащыш кызэкъекуягъэп. Краими ежхэр зэрэфэе дэдэу ямэфэк хуугъэп, ар кынфагъэгъуна, тауж итыгъех тагъэпшынэжы ашлонгъоу.

Кыкылтэйкілгөз эм ильесым се шәненгъэләжкәмә яинститут тхъэмәтэ гудаңзүр сагъэкүағы. Бә темышәү Крайкомым иапэрә секретарәу Иван Полозковә а мәфәкъым икәшкүағыз Урысы-ем икоммунистмә пащә афа-шығы. Арты, «Полозковыр зыхәт партием аш нахыбырә сыйэтыхынәу зәспсыйжырәп» сүли, институтым иапартком тхъиль чәесльхыагъ. Къэбараң зеум Джарымә Аслъан нәсыржыяу ар сымышәнәу бә кыссаңшынырәп. Тиунәкъоң Налбый тло Щамсу-дине ыдәжэ сиргишәштәр, «зәкіл уапә ильтирир пымыбызық, укыл, зыщың» ылоу кыссаңшыныр, ау сә сюштүр сюгъахети, сыйзак-клюкъынгәп.

Партийнэ зэлүкэ ашиг, коммунистхэр кысцегущылагъэх, кысцехъэшахыгъэх, кысэушьыигъэх. Щамсудини хэлэжьагь, рамыгъажьээ зэ джыри кысэушьыигь, зэлүкэми кыщыгущылагь. «Мыр клаэ джыри, ежь ыломи, тэ хэтэшьумыгъэгъэк!, кэгупши сахьыжынэу уахтэ ешьут», — ылуу голагъэ. Аужырэу джыри кысэупчыжыгъэхэти, сигүшүэ сыйтет сяягъэ. Джаущтэу партием сыхэкыжыгь, силенатли ащ щызгъэ-

Бэ тиныбджэгъу нахылъыкъ джыри кылфэплонэу щылэр, лыгъэшхо хэлтыгъ, шынкъэнэгъэрэ къэрарырэ егъашлэм фэнэкъуагъэп. Ау тэ тыфэнэныку, игушыли иакъыли тышэклэми, шыкур тэло илэжьыгъешу къенагъэш. Ильэс 85-м адигэ хъульфыгъэр зынэсыклэ, изекло гъогухэр ыухыхэти, ихъаклэш нэхъой итэсхъажылпэштгъ. Ипкъэгъу-лэгъухэр кыльхийхэмэ къэбарышуухэр къалатеу, ахэм клэлэ-гъуалэхэр ахэщахэй, тапэ щылэгъэ адигэмэ ялъэгъо нэф гъуазэ афэхъущтыгъ. Щамсудинэ ихъаклэш джыри щыл, аш къэбарыр самэу щызэтель, адигэ тофыр непи щыклагъэкли...

КЪҮЕКЪО Асфар

Адыгэ Республикэм ХэдзынхэмкІэ и Гупчэ комиссие иунашъу

Я 8-рэ зэлукІэгъумкІэ Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗэлукІэ и Къэралыгъо Думэ идепутатхэм яхэдзынхэу щыІэштхэм амакъэ щатыным пае хэдзаклохэу Адыгэ Республикэм исхэу
Урысыем инэмьикІ чыпІэхэм ашыдэтхагъэхэу щымытхэм яхэдзыпІэ участкэхэм ягъэнэфэн ехыллагъ

Адыгэ Республикэм щыІэхэу Урысые Федерацием инэмьикІ чыпІэхэм ашыдэтхагъэхэу щымыт хэдзаклохэм яфитыныгъэхэр укууагъэ мыхъунхэм пае Федеральнэ законэу «Урысые Федерацием игражданхэр хэдзынхэм ыкли референдумхэм ахэлэжъэнхэмкІ фитынгъэу ялхам ягарантие шыхъаэхэм яхыллагъ» зыфилоу N 67-рэ зытетым ия 17-рэ статья ия 17-рэ пункт, Федеральнэ законэу «Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗэлукІэ и Къэралыгъо Думэ идепутатхэм яхэдзын яхыллагъ» зыфилоу N 20-рэ зытетэу 2014-рэ ильэсэм мэзаем и 22-рэм кыдэкыгъэм ия 17-рэ статья ия 6¹-рэ Iахь атегъэпсыхагъэу Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкІ и Гупчэ комиссие **унашъо ешы**:

1. Адыгэ Республикэм щыІэхэу Урысые Федерацием инэмьикІ чыпІэхэм ашыдэтхагъэхэу щымыт хэдзаклохэм амакъэ ющатыщт хэдзэкт о участкэхэр гуадзэм диштэу гъэнэфэгъэнхэу.

2. Адыгэ Республикэм икъалэхэмрэ ирайонхэмрэ хэдзынхэмкІ ячыпІэ комиссиехэм Адыгэ Республикэм щыІэхэу Урысыем инэмьикІ чыпІэхэм ашыдэтхагъэхэу щымыт хэдзаклохэм амакъэ ющатыщт чыпІэхэм хэдзаклохэр ашыгъэгъозэгъэнхэмкІ юфтхъабзэхэр зэрхъанхэу.

3. Гуадзэм ит хэдзэкт о участкэхэм афэгъэзэгъэ комиссиехэм Адыгэ Республикэм щыІэхэу Урысыем инэмьикІ чыпІэхэм ашыдэтхагъэхэу щымыт хэдзаклохэм яльэу тхыльхэр аштэнхэу ыкли Урысые Федерацием хэдзынхэмкІ и Гупчэ комиссие ыухэсигъэ унашъоу N 13/108-8-р зытетым диштэу яенэрэ зэлүгъэктэгъумкІ Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗэлукІэ и Къэралыгъо Думэ ихэдзынхэм яльхан хэдзаклохэм ясписке зэхэгъэуцогъэнхэмкІ, гъэунэфыгъэнхэмкІ ыкли гъэфедэгъэнхэмкІ Инструкцием кызыэрдэдильтэрэм тетэу хэдзаклохэм

яльэу тхыльхэмкІ хэдзаклохэр спиксэхэм ахагъэхъанхэу.

4. Мы унашъом итэцэктэн зэрэктэгъэхэу Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкІ и Гупчэ комиссие итхаматэ игуадзэу Е. Н. Майорыр фэгъэзэгъэнэу.

5. Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкІ ичыпІэ комиссиехэм мы унашъор алэктэгъэхъягъэнэу.

6. Мы унашъор республике гъэзетхэу «Советскэ Адыгейимрэ» «Адыгэ маќэмэрэ» къыхягъэутигъэнэу.

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкІ и Гупчэ комиссие и Тхъаматзу Н. А. СЭМЭГУ

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкІ и Гупчэ комиссие исекретарэу Ф. З. ХЬАЦИАЦИ
къ. Мыекъуапэ,
бэдээгъум и 15, 2021-рэ ильэс
N 106/454-7

**Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкІ и Гупчэ комиссие иунашъоу N 106/454-7-р зытетэу
2021-рэ ильэсэм бэдээгъум и 15-м кыыдэктыгъэм игуадз**

Адыгэ Республикэм щыІэхэу Урысые Федерацием инэмьикІ чыпІэхэм ашыдэтхагъэхэу щымыт хэдзаклохэм амакъэ ющатыщт хэдзыпІэ участкэхэр

N п/п	ХэдзыпІэ участкэм иномер	Амакъэ ющатыщт чыпІэр
1	1	Адыгэктэй, проспектэу В. И. Лениним ыцлэкі щитыр, 21-р
2	8	Джэджэ районыр, ст. Джаджэр, ур. Краснэр, 308-р
3	46	Кошхъаблэ районыр, къ. Кошхъабл, ур. Октябрьскэр, 29-р
4	56	Красногвардейскэ районыр, с. Красногвардейскэр, ур. 50 лет Октября, 35-р
5	76	Мыекъопэ районыр, п. Тульскэр, ур. Комсомольскэр, 22-р
6	127	къ. Мыекъуапэ, ур. Краснооктябрьскэр, 51-р
7	188	Тэхъутэмьицье районыр, къ. Тэхъутэмьицье, ур. Шээумэним ыцлэкі щитыр, 3-р
8	234	Теуцожь районыр, къ. Пэнэжыкъуай, ур. Октябрьскэр, 34-р
9	257	Шэуджэн районыр, къ. Хъакурынэхъабл, ур. Шэуджэним ыцлэкі щитыр, 10-р

Хыкум приставхэм къаты

Иавтомобиль амыщэнным пае

Иавтотранспорт арест зэрэтыральхагъэм къыхэкъыкІ хэбзэлаххэм альэньицокІ чыфэр тельгъээр зэкэхъульфыгъэм къыпщыныжыгъ.

Теуцожь районым щыпсэурэ хъульфыгъэм хэбзэлаххэр игъом зэримытгъэхэм къыкІэлъыклоу сомэ мин 500 хъурэ чыфэр. Хыкум приставыр ашыклагъ, изекъякІ эзэрмыйтэрээзир ыкли ахъщэр къызимтыжыкІ пшээдэжыжыр нахь зэрэгэлэшыщтыр гуригъэягъ.

Ау ыпкІэ хэмийлэу чыфэр къызящипщиныжын ыльэкъыщт палъэр хъульфыгъэм блигъекъыгъ. АшкъыхэкъыкІ иавтомобиль ыгъэфедэн фимытэу хыкум приставым унашъо ышыгъ.

Тетхэгъэ машинэр амыщэнным пае хъульфыгъэм чыфэр къыпщыныжыгъ, ашкъе юфыр зэфашыжыгъ.

Чыфэр къыпщыныжыгъ

Къуаджэу Блащэпсынэ щыпсэурэ хъульфыгъэм банкым къырихыгъэ кредитыр итъом ыпщыныжыгъэп, чыфэр сомэ мин 600-м ехуугъ.

Мыщ нэмьикІ югурлыкъоним ишапхъэхэр пчайгаагъэрэ ыукууагъэх, ашкъыкІэлъыклоу тазыри 10 къытрыалхъагъ.

Хыкум приставхэм юфхэр къызэуахыгъэх, ашкъыльфыгъэри югъэгъозагъ, иавтомобили арест тыралхъагъ.

Аш ылж бэ тыримыгъашэу хъульфыгъэм ичыфэхэр къыпщыныжыгъэх.

**Хыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкъу
АдыгейимкІ и ГъэйорышапІ ипресс-къулыкъу**

Іофтхъабзэр лъагъэкІуатэ

Ныбжыкіэ гвардием иактивистхэмрэ партиеу «Единэ Россиим» иволонтерхэмрэ зэгүүсэхэу шүүшэ Іофтхъабзэхэр зэхащэх. Ахэм зэу ашыц коронавирусым ыпкь кыкыкіэ унэм исын фаеу хууѓэхэ тинахыжхэм агу рихыхэрэ тхыльхэр аїекіэгъэхъэгъэнхэр.

Тхыльыр кыпфахыным пае «Единэ Россиим» и Волонтер гупчэ лъэуукіэ зыфэбгъэзэн фае. Аш үүж мэфэ заулэ тешлагъэу

зыныбжж хэкотагъэр зыфэе ли- тературэр ныбжыкіэ гвардей- цэхэм кыфахышт.

— Эпидемиологиет ылъэны-

кьюкіэ Іофтхъэм язынет зыщыкын ухьтэм Іофтхъабзэ «Библиотека на дом» зыфиорэм ишуагъэ- кіэ тинахыжхэм япсауныгъэ

тыфэсакъызэ, ахэм یэпилэгъу тафэхүн тэлъэкі. Тхыльхэр библиотекэм кызызыхэрэйкі зыныбжж хэкотагъехэм аїекіэгъахъэхэрэ волонтер-нубжыкіэ гвардейцэхэр арых. Еджа- клохэм ашэнэу къафэнэжыирэ закъор якіесе литературэм еджэнхэр, аш гухахъо хагъотэнэр ары, — къыхигъэштиг «Единэ Россиим и Ныбжыкіэ гвардие» и Адыгэ шьольыр күтамэ испашэу, Мыекъуапэ идеутатэу Бэрзэдж Асает.

Мыгъэ нахыбэ хэлажэ

Гъесэнгъэ къэзытыре научнэ-технологическэ проект программэу «Большие вызовы» зыфиорэр гупчэу «Сириусым» бэдээгүум и 5-м къышегъэжъагъэу Іоф щешэ. Аш джыри тхамафэрэ кілэеджаклохэм яшлэнгъэхэр къышагъэльгъоштых.

Мыгъэ» Сириусым» кілэеджакло 435-рэ къеклонларг. Ахэр Урысыем ичыпі 64-мэ къарыкыгъэх. Программэр зыщылэм къышегъэжъагъэу мыгъэ Адыг- имкіэ кілэеджакло 12 хэлажэ. Ар адрэ ильэсхэм ялъытгъэмэ нахыб.

Адыгеир лъэныкъуиплікіэ программэм хэлажэ. Аш фэдэу генетикэр ыкы медицинэр про-

гноз шыгъэним фэгъэхыгъэх Максим Богорубовым, Илья Викленкэм, Дарья Гоголовам, Мамый Ахьмэд, Натлэкко Сайдэ, Эвелина Кондратович ыкы Анна Дорошенкэм ялошлагъэхэр. Космическэ технологиехэм яхыллагъ Кирилл Моисеенкэм ялошлагъэхэр. Искусственнэ интеллектыр ыкы финанс технологиехэр зे- ражаашэ Глеб Алиевымрэ Жэнэл

Лилианэрэ. Зыгъэорышлэрэ зэрмыс транспортим ыкы логистическэ системэхэм язэгъэшлэн пыльых Анна Сергеевамрэ Сергей Ситникрэ. Ахэр зэкіэри республикэ естественнэ-хисап еджаклэм щеджэх ыкы Чыпіэ гупчэу «Полярис – Адыгэя» зыфиорэм ипроектхэм ахэлажэх.

Программэу «Большие вызо- вы» зыфиорэм кілэеджаклохэм

ямызакью Урысыем иуниверситет ыкы инаучнэ-ушэтэкло пэрьтхэр, къэралыгъо корпорациехэр, компание инхэр ыкы обществен-нэ обьединениехэр къихэлажъэх. Къэралыгъор, предприниматель-хэр ыкы шлэнгъэлэж пэрьтхэр кілэеджаклохэу зишэ шлэгъо- шүхэм یэпилэгъу афэхъу яшлэнгъэхэм, ялпэлэсэнгъэ хагъэхъонымкіэ. Тхамэфищым къы- клоцл кілэеджаклохэр командэхэу гошигъэхэу нэбгыри 4 – 6-у зэхэтхэу «Сириусым» наукэмкэ ыкы искусствэмкэ илaborатори-еҳэм ыкы имастерскойхэм Іоф аашашлэцт. Етланэ бэдээгүум и 27-м ыкы и 29-м кіэух конфе-ренции зэхащэшт. Аш командэ пэпчье илошлэн икіэуххэр къы- риыхылэштых, къышигъэльгъо- штых. Проектхэм Іоф адашэжын альэкыщт, етланэ экономикэм е научнэ уштэнхэм ашагъэфедэн-хэ альэкыщт.

Гъесэнгъэ къэзытыре гупчэу «Сириусыр» 2016-рэ ильэсым УФ-и и Президент иунашьоклэ къызээхыгъ Фондэу «Талант и успех» зыфиоу наукэм, иску- ствэм ыкы спортым ялошлагъэхэрэ зыхахъэхэрэм. Мыщ ильэс къес кілэеджакло 800 фэдиз къекло. 2019-рэ ильэсым къышегъэжъагъэу «Сириусым» Іоф щашэ Инновационнэ научнэ-технологическэ гупчэм ыкы научнэ-технологическэ универ-ситетым. 2020-рэ ильэсым мыщ Лицей, 2021-рэ ильэсым колледж къышызэуахыгъэх. Арыш, «Си- риусыр» непэ Урысыем иныбжыкіэхэм янаучнэ гупчэ зэтэгээшхыагъэу щыт.

(Тикорр.)

Дунэе хьисап Олимпиадэу 2020-рэ ильэсым шыгъагъэм щатекІогъэ Данил Деминир езгъэджэрэ Мамый Даут Казбек ыкъом – Адыгэ къэралыгъо университетым иректор фэкІо Лъйтэнгъэ зыфэшырэ Даут Казбек ыкъор!

Урысые Федерацием и Президент ыгъэнэфэгъэ премиер ебгээджэрэ Данил Деминим Дунэе хьисап олимпиадэу 2020-рэ ильэсым шыгъагъэм зэраштикеагъэхэм пае къызэрэфагъэшшошагъэм фэш Адыгэ Республиком инахыжхэм я Совет къытфэгушо!

Ар республикэ естественнэ-хисап еджаклэм ыкы зэкіэ аш члэхэм ягъэхъагъэу тэлъытэ. Апшэрэр еджэпіэ иным иректорэу уштит нахь мышлэми, угт къыхихыгъэ Іофым ренеу уанеу фэгъэзагъ. Іофтхъабзэхэу зэшлопхыхэрэм ыкы научнэ-ушэтын Іофшлэнэу а лъэныкъомкіэ бгъэцаклэрэм яшуагъэкэ Адыгэ къэралыгъо университэтир хэгъэгум иашшэрэ еджэпіэ шхъялехэм ахэуцаугъ.

Сэнаущыгъэ зыхэль кілэцыкъуахэм یэпилэгъу афэхъущт фонд премиемкэ зэхэпщэн мурад зэрэпшыгъэм къегъэльягъо чыжъэу

узвэрэпльэрэр. Зишэ шлэгъошу кілэцыкъуахэм Іоф адэшлэгъэнимкіэ, теклоныгъаклэрэр къыдэхыгъэнхэмкіэ, хэгъэгум инаука ыпэкэ лын- клотэним зиахъ хэзэшыхъан зыльэкыщт ныбжыкіэхэм яплункэ аш ишлогъэшо къэктонеу тэлъытэ. Кобл Якъубэ бэнэнымкіэ ишкол фэдэу, ахэм Адыгэ къэралыгъо университетым, шъуихисап еджаклэм, Адыгэ Республиком ыкы зэрэ Урысыеу яшытхуу чыжъэу зэтэгээштим тицихъэ тель.

Лъйтэнгъэ зыфэшырэ Даут Казбек ыкъор, япсунгъэ пытэ, шыгъагъэм ўиленэу, уигухэль дахэхэр зэкіэ къыбдэхъунхуу пфэтэто.

ГҮҮКІЭЛІ Нурбый.
Нахыжхэм я Совет и Тхамат.

Зэхэзышагъэр
ыкы къыдэзы-
гъэкІырэр:

Адыгэ Республиком
лъэпкь Іофтхэмкіэ,
Іэкіб къэралхэм ашы-
псурэ тильэпкь-
гъухэм адярлээ зэхы-
ныгъэхэмкіэ ыкы
къэбар жуугъэм
иамалхэмкіэ и Комитет
Адресыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-
щи Йэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм
къайхырэр А4-кіэ
заджэхэрэ тхъапхэу
зипчъагъэкіэ 5-м
емыхъухэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлзэ, шрифтыр
12-м нахь цыкунэу
щытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхыгъэхэр редакцием
зэкігъэжюкых.

E-mail: adygoe@
mail.ru

Зыщаушыхъятыгъэр:
Урысые Федерацием
хэутын Іофтхэмкіэ, тел-
радиокъэтын-
хэмкіэ ыкы зэллы-
Іэсикіэ амалхэмкіэ
и Министерствэ
и Темир-Кавказ
Чыпіэ гъэлоры-
шапл, зэраушыхъятыгъэ
номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщаутиырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкіэмкіи
пчъагъэр
4360

Индексхэр
П 4326
П 3816

Зак. 1444

Хэутынх
уздыкІэтхэнэу
щыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
Зыщаутиыр
уахътэр
Сыхъатыр
18.00

Редактор
шхъялайр
Дэрбэ
Т. И.

ПшъэдэкІыр
зыхъыр
секретарыр
Хурмэ
Х. Х.